8°. *Nieuwe* abonnenten op de *Heraut* kunnen tot op een later te bepalen tijdstip van dezelfde voorwaarden gebruik maken, mits ze *dadelijk* hetgeen reeds van het werk verschenen is, bijbetalen. *In geen geval* kan men *latere* deelen aankoopen à *f* 3.— per deel, zonder de vorige te nemen.

9°. Alleen bij genoegzame deelneming gaat deze aanbieding door.

De gelegenheid tot inteekening wordt vanaf heden opengesteld.

Een biljet daarvoor vindt men op de volgende bladzijde in den hoek.

De Administrateur
J. A. WORMSER.

Amsterdam, Juni 1891.

Elfde Jaarvergadering
van de Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag,
gehouden te Rotterdam op 24 en 25 Juni 1891

»Geslagen over heel de linie.

Een nederlaag die profetie is van den volkomen ondergang, welke de antirevolutionaire partij wacht, nu Hoog-kerkelijke en Liberaal, Levy en Bronsveld, arm in arm, tegen haar optrekken.

Haar bloem verwelkt, haar stengel geknakt, straks haar plaatse zelfs niet meer te vinden op Nederlands erve!"

Ziedaar de juichtoon der liberalistische pers toen de Juni-stembus geopend werd.

Wel liet de veldheer van het geslagen legerke het kloeke woord van Koen weerklinken: „Ende desespereert niet!" — maar dat was faire bonne mine à mauvais jeu, dat was schijnheilige gelatenheid.

Wie een kijkje achter de schermen kon nemen zou een desolaten veldheer, een radeloozen staf, een gedemoraliseerd leger aanschouwen.

— —

Wij wilden wel, dat de groote Pers haar verslaggevers naar de gastvrije stad aan de Rotte gezonden had, waar voor de tweede maal de Jaarvergadering der Vereeniging voor Hooger onderwijs stond gehouden te worden. Daar kon een kijkje achter de schermen genomen. Daar kwam datzelfde volk, dat op het electorale slagveld de banier hoog had gehouden voor Gods Souvereiniteit in den Staat, saam om diezelfde Souvereiniteit te mainteneeren op het gebied der wetenschap. Daar kon de keurbende van het leger, daar den veldheer zelf worden aanschouwd.

En in steê van doffe wanhoop, bittere teleurstelling, diepe ingezonkenheid was er onder die stoere mannen, uit Noord en Zuid, Oost en West saamgekomen, veeleer heilige bezieling, hooge geestdrift; speelde soms zelfs om hun lippen een gulle lach.

Zie, dat is het geheim van den echten Calvinist. Een volk als boter, dat ge wel kneden kunt, maar dat altoos tusschen de vingeren u doorglipt. Dat buigt maar niet breekt. Dat veeleer als de palmboom onder en door de verdrukking groeit. Dat de banier nooit zinken laat, maar te hooger heft, naarmate de strijd feller woedt. Dat als Prins Willem III uit elke neerlaag een overwinning weet te scheppen.

Ziedaar de indruk, dien ieder van deze samenkomst huiswaarts bracht. Nog zelden was er zooveel opgewektheid. Men erkende het gaarne, menige verschansing had de vijand veroverd, maar dankende voegde men er aan toe: Het beste pantserfort, de Vrije Universiteit, staat nog ongedeerd. En daar worden de geestelijke wapenen gesmeed, die den overwinnaar van heden leeren zullen dat Rome een Pyrrhus niet vreest.

Moed, maar daarom geen overmoed is het kenmerk van het Gereformeerde volk. Het voelt diep zijn afhankelijkheid van Hem, in wiens naam de hulpe staat der Vrije Universiteit. En vandaar dan ook de behoefte, elke jaarvergadering opnieuw gevoeld, om vóór alle dingen gebeden en smeekingen op te zenden naar den troon der genade.

I. De Bidstond.

Daartoe kwam men ditmaal saam in de Nieuwe Westerkerk, het keurige kerkgebouw der Nederd. Gereformeerden, waar Dr. Wagenaar de talrijke schare tot gebed opwekte door een rede over Coloss. 4 : 2, waarin de spreker zeker geen bedenkelijk hooge toppen van wetenschap beklom, maar blijvend in practischer sfeer, daarom niet minder de aandacht boeide.

Na het zingen van Ps. 119 : 68 schetste de spreker met stoute beelden, in een inleidend woord, naar aanleiding van Philipp. 4 : 6, het ontzaggelijke wonder, dat in de gave des gebeds schuilt. De diepe tegenstelling tusschen de hooge majesteit Gods en de nietigheid van het schepsel; maar meer nog, de ontzettende kloof die daar gaapt door de zonde, zou het voor menschelijke gedachten onmogelijk maken, dat God zich neerboog om te luisteren naar zijn Hem altoos tergend kind. Toch schonk de Heere naast zooveel andere rijke gaven, ook die allerliefelijkste van het gebed, waarin Hij zijn Koningsluister verbergt en met moederlijke teederheid naar al de nooden van zijn volk vraagt, — waarin Hij hun ook vergunt als *voorbidders* op te treden. Niet het minst geldt die voorbede de Vrije Universiteit. In haar ontstaan lag glorie voor den Christus Gods en Goddelijke wrake saamgestrengeld, waar het „niet denkend deel der natie", de »nachtschool" een Universiteit oprichtte, tegenover de Staatshoogescholen, die niet meer rekenden met de Zonne der gerechtigheid; een Universiteit die won aan inwendige kracht, aan liefde bij 's Heeren volk, aan eere ook bij de menschen. Haar kracht zij echter alleen uit dien God, die om die kracht met worsteling des geestes wil gebeden zijn. Als heiligen regel voor die worsteling verwees de spreker naar Col. 4 : 2, waarin hij vond een opwekking tot *ernstige inspanning, scherpe waakzaamheid* en *levende dankbaarheid*.

I. Tot *ernstige inspanning*. In de zalving des Heiligen Geestes was aan Gods kind al het noodige geschonken, ook de Geest des gebeds. Evenals de aard van het beekske meebrengt, dat het murmelt, wanneer het van de winterboei ontslagen daarheen vloeit, zoo moet ook bij den Christen, wanneer er drang is van geestelijk leven, vanzelf het gebed opstijgen uit de ziel. Alleen, wat bij het beekske naar zijn aard onbewust geschiedt, geschiedt naar den aard van het geestelijk leven bewust, krachtens de werkzaamheid van den vrijgemaakten wil, welke werkzaamheid opgewekt, bestuurd en geregeld wordt door den Heiligen Geest. Deze doet dit soms door een belofte toe te passen, vaak door vermaning, gelijk in dit tekstwoord. Gebedsvolharding door welbewuste inspanning van alle geestelijke vermogens, dat is de eisch des Heeren. Met drieërlei voorbeeld maakt de spreker dit duidelijk. Jakobs worsteling op Pniël, waar de Engel des Verbonds schijnbaar den zegen onthouden wil, maar door gebeden en smeekingen overwonnen wordt. Elia op Karmel, die eerst door één gebed vlammen doet neerdalen van den hemel; die te Zarfath door een tot driemaal toe herhaald gebed den zoon der weduwvrouw opwekt uit den dood; en die nu tot zevenmaal toe worstelen moet voor een wolkske als eens mans hand aan den horizont rijst. De Zone Gods wegkrimpend in Gethsemané's hof en uit zijn menschelijk gevoel biddend met sterke roepingen en tranen, voor hij uit de vreeze wordt verhoord. Ziedaar de exempels van een sterk aanhouden in het gebed. Het is goed aldus te moeten worstelen, wijl aan de gesloten gebedspoort zooveel wordt geleerd: nederigheid, ootmoed en het pleiten op Gods beloften en trouw. Daar worden de Jakobs gebroken in hun kracht en list en tot Israëls, vorsten Gods, gemaakt.

II. Tot *scherpe waakzaamheid*. Nadat de spreker met beroep op Ef. 6 : 18 tegenover een vervluchtigende exegese de zelfstandige beteekenis van het woordeke »waakt!" had gehandhaafd, wees hij er op, hoe hierin tweeërlei gedachte ligt opgesloten: 1°. dat men strijden moet tegen zondige gedachten, die onder het gebed binnendringen, en 2°. dat men door de talrijke aanvallen van Satan zich van het gebed niet moet laten afhouden. Vooral waarschuwde de spreker tegen het gevaar van reactie, dat op een krachtig gebed zoo licht volgt en waarvan de Heilige Schrift ons voorbeelden geeft in Elia's moedeloosheid na het wonder op Karmel en Jakoba wegzinken in vadsige ruste bij Sichem. Groote genade moet tot grooter zorgvuldigheid leiden.

III. Tot *levende dankbaarheid*. Elk gebed moet met dankzegging gepaard gaan, waar dankbaarheid de olie is, die den stroeven sleutel weer in het slot omdraaien doet. Waar de gebedskracht verflauwt, daar dient een zich verdiepen in de vele weldadigheden Gods om die kracht te verlevendigen. Men lette tot opwekking dier dankbaarheid op hetgeen de Christus Gods op aarde leed, in tegenstelling met wat wij bezitten en genieten; op het ontzaglijk oordeel, dat wij als zondaars verdiend hadden in tegenstelling met hetgeen Vader, Zoon en Heilige Geest in het werk van verkiezing, verlossing en heiligmaking voor ons deden, dan smelt de ziel weg onder zooveel genade en wordt vanzelf de drang tot het gebed wakker in het hart, waartoe spreker op wekt door te laten zingen Ps. 33 : 11.

Houdt sterk aan in het gebed voor de Vrije Universiteit! roept de spreker allen aanwezigen toe. God de Heere kent en mint de Vrije Universiteit en zal voor haar zorgen, maar Hij wil er van den huize Jakobs om gebeden zijn. Houdt sterk aan in het gebed, roept hij HH. Directeuren toe. Wat geeft al uw bouwen van het huis, uw bewaken van de stad, indien de Heere niet zegent?

Aan HH. Curatoren herinnert hij den ontslapen broeder, Dr. Van den Bergh, die zoo rijk was in gebedsgenade en uit wiens leven hij een treffend voorbeeld van gebedsverhooring mededeelt. Waar deze Henoch is weggenomen, aanbidden en zwijgen wij, maar moge zijn gebedsgave onder u voortleven.

Hetzelfde wenschte hij HH. Professoren toe. Waar de mannen, die als sterren schitteren aan den wetenschappelijken hemel, zoo zelden de waarde kennen van het bidvertrek; waar één grootsche gedachte u drijft: de wetenschap te heroveren voor den Christus Gods, — daar kan dit u alleen gelukken, als ook gij sterk aanhoudt in het gebed.

Niet het minst wenscht de spreker deze vermaning te schrijven op de tafelen van de harten onzer Studenten. Het studentenleven is geen bodem waar de gebedsplante welig tiert, ook al wordt ze er wellicht meer gevonden dan de wereld zeggen zou. De hoogere eenheid tusschen echt studentenleven en echt Christelijk is mocilijk te vinden. Een leven zonder overdreven ascese, maar ook zonder nog erger bandeloosheid; dat niet zijn kracht zoekt in nabootsing op kleine schaal van wat elders gevonden wordt maar opbloeit uit eigen levenswortel, — dat is het hooge ideaal waarop hij de jonge mannen der Vrije Universiteit wijst.

Na nogmaals het hooge belang dier Universiteit in de worsteling onzer dagen met Rome eenerzijds en de Revolutie anderzijds in het licht te hebben gesteld, eindigde de spreker met het strooibiljet aan te bevelen, dat door het Locaal Comité in den aanvang was verspreid, waarbij hij voor de Vrije Universiteit niet alleen gaven in geld, maar vooral de zonen des volks en met name de zonen der Christelijke aristocratie vroeg. Daarna ging de spreker voor in het gebed, terwijl de samenkomst eindigde met het zingen van Ps. 66 : 10.

Een deel der broeders en zusters kwam daarna nog saam ten huize van den heer Dane, die hen op de meest gastvrije wijze recipiëerde

II. De Jaarvergadering.

Den volgenden morgen verzamelde men zich om negen uur in de Oude Doelen. Het was wel een gelukkige keuze van het Locaal Comité bij de drukkende zomerhitte een localiteit uit te kiezen, die de stralen der zon afweerde, maar tevens het volle genot van de buitenlucht schonk. En niet minder gelukkig mag de keuze van heeren Directeuren heeten om het presidium der vergadering op te dragen aan den President Curator Mr. Keuchenius, een man wiens naam alleen het hart van het volk reeds luide kloppen doet vol warme sympathie.

Nadat de Voorzitter de laatste twee verzen van Ps. 103 had laten zingen en uit het Evangelie van Johannes hoofdstuk 5 vs. 17—47 had voorgelezen opende hij de vergadering met gebed. Hij riep daarna een hartelijk welkom toe aan de leden en begunstigers der Vrije Universiteit, vergaderd in de stad, versierd met de standbeelden van Erasmus en Gijsbert Karel van Hogendorp, de stad, die herinnerde zoowel aan Nederlands oude glorie op het gebied van handel en nijverheid als aan Nederlands worstelingen op het gebied van wetenschap en godsdienst. In de eerste plaats herdacht hij daarna het smartelijk overlijden van Koning Willem III, waar dit de eerste Jaarvergadering was, nadat die slag Nederland trof. Hij wilde niet herhalen wat in 's Lands raadzaal of bij het geopend graf door den meer dan tachtig jarigen hofprediker reeds gezegd was tot hulde van zijn nagedachtenis of tot eer van zijn regeering, maar wees op één zaak, die nog nergens was vermeld: de betrekking waarin de Vrije Universiteit stond tegenover dien Koning. Al kan niet gewaagd van persoonlijke blijken van onderscheiding door den ontslapen Vorst aan de Vrije Universiteit gegeven, men vergete niet, dat onder zijn regeering het mogelijk werd zulk een Universiteit tot stand te brengen en dat van de zijde dier regeering nooit anders dan blijken van belangstelling haar zijn te beurt gevallen. Dat danken we aan het rechtvaardigheidsgevoel, dat de vorsten van Oranje altijd heeft gekenmerkt, een gevoel dat voortspruit uit de waardeering dier Calvinistische beginselen, waarop de Vrije Universiteit steunt. Dat aan het Woord Gods, waarop die Universiteit zich grondt, en waaraan onze vorsten en vaderen zich hebben vastgeklemd. Dat bovenal aan Gods trouw aan het verbond, dat Willem I met den potentaat der potentaten sloot en dat, wierd het door ons volk vaak vergeten, door Hem met ontferming wierd herdacht, waar Hij geen middel onbeproefd liet om ons tot Hem te doen wederkeeren. Immers een dier middelen was, dat Hij mannen, vol vreeze voor zijn naam, in het harte gaf, om waar het ongeloof zijn Woord zocht aan te randen, juist op grondslag van dat Woord Neerlands jongelingschap tot Hem op te leiden. Daarna wees de spreker op de verschillende blijken van belangstelling, die van de zijde der regeering van den overleden Koning ontvangen waren. Vooreerst dat bij de opening der Vrije Universiteit de toenmalige Minister van Binnenlandsche Zaken tegenwoordig geweest was. Vervolgens dat telken jare Professor Woltjer benoemd was in de examencommissie voor de toelating tot de Rijks-universiteiten. En eindelijk, dat twee mannen, nauw verbonden aan de Vrije Universiteit, de een als Curator, de ander als Hoogleeraar, door Hem geroepen waren om zitting te nemen in het laatste Kabinet, dat onder zijn regeering geformeerd was — een eere die wellicht noolt voor de Vrije Universiteit weerkeeren zal. Maar juist naarmate steeds donkerder wolken zich saampakken ook over Nederlands erve, de aanvallen van het ongeloof driester en de schaar der Godvergeters talrijker wordt, naar die mate zijn wij te meer dank verschuldigd aan Willem III, dat hij aan twee zoodanige mannen — de eene beschuldigd vande praerogatieven der Kroon te hebben aangetast en de ander van kerkroof; belden door de kerk uitgeworpen als rustverstoorders — gelegenheid schonk in de hoogste staatsbetrekkingen werkzaam te zijn in 's Lands belang. Zelfbedwang moet het den Koning gekost hebben — althans indien het onzen tegenstanders gelukt is allerlei booze vermoedens tegen ons in zijn oor te blazen — deze mannen in zijn Kabinet te plaatsen. Maar zij hebben daardoor gelegenheid gehad om te getuigen voor de beginselen die de Vrije Universiteit kenmerken. Daarmede hebben zij, naar de spreker meende, een nieuw tijdvak voor Nederlands geschiedenis doen aanbreken, waarin niet langer de Revolutie door het Huis van Oranje zou worden gehuldigd, maar alier leuze zou zijn: Tegen de Revolutie het Evangelie. Wellicht, zoo ging de spreker voort, hebben wij nog te weinig studie gemaakt van het wezen der Revolutie in haar gevolgen voor Nederland en de geheele wereld, en is het daaraan te danken dat wij te weinig hebben begrepen, dat waar antirevolutionaire ministers, die van harte het beginsel der Vrije Universiteit belijden, voor het eerst optraden, zij niet bij machte zijn geweest, de Revolutie te bedwingen. Heet de ramp van Krakatau onder de natuurkundigen het machtigste verschijnsel, dat sinds de dagen van den Zondvloed is aanschouwd, de Revolutie is na de kruisiging van Jezus Christus misschien het grootste feit der wereldgeschiedenis. Waar zelfs een man als Goethe na veeljarige studie verklaren moest, dat hij haar nog niet had doorgrond, blijkt wel, dat ze meer is dan men er algemeen onder verstaat. Men denkt bij het noemen van haar naam meest aan opstand tegen het gevestigd gezag en omverwerping der maatschappelijke orde. Zij houdt meer in dan dat. Ze is een verplaatsing en wegcijfering van God. Want wel belijden velen, die haar beginselen huldigen, nog een God, maar in den grond is de Revolutie niets anders dan het wegnemen van God aan het begin der eeuwen, om Hem te stellen aan het eind der eeuwen als vrucht van het menschelijke scheppingsvermogen. Zij wil niet buigen voor God, gelijk Hij zich openbaarde in zijn Woord, maar wil zichzelf een God vormen. Vandaar dat het optreden van antirevolutionaire mannen in het laatste Kabinet van Willem III van zoo vèr reikende beteekenis was. Mocht hun werkzaamheid veler verwachting hebben teleur gesteld, men vergete niet, dat de vruchten, die de Revolutie een eeuw lang geteeld had, niet in drie jaren tijds waren weg te ruimen. Maar Gode zij dank, de Heere waakt en heeft aan ons volk de Vrije Universiteit geschonken, haar gesteund en haar doen winnen in de liefde van het volk, al is zij ook achternit gegaan in de liefde van enkelen. Het is heden toch de elfde maal, dat wij saamvergaderen. Daarvoor moet Gode de eer gebracht.

Voorts herinnerde de Voorzitter aan een woord, door den hoogleeraar Gunning twintig jaar geleden gesproken, dat wanneer geen bekeering plaats vond onder het meerendeel van de Christelijke volkeren, de beroeringen zouden voortgaan, ja, voortdurend omwentelingen op allerlei gebied zouden teweeg brengen. Niet gelijk de Roomsch-Katholieken zeggen, als vrucht der Hervorming, maar integendeel, juist omdat met de Hervorming niet genoeg ernst is gemaakt. De Heere is getrouw en goed; wat ons voorkomt oorzaak van droefheid te zijn, is juist uiting van Gods liefde en trouw tegenover zijn volk. De dagen die we doorleven — waarin wij wellicht deze Regeering zullen zien plaats maken voor een andere — manen tot ernst en om te bedenken dat de Vrije Universiteit, een teeken des tijds, ook acht heeft te geven op de teekenen der tijden. En een dier teekenen is juist wat de hoogleeraar Gunning opmerkte, dat de Roomschen de voortdurende omwentelingen op elk gebied toeschrijven aan de Hervorming. De Rotterdamsche »Stemmen voor Waarheid en Vrede" — de *Maasbode* — schreef onlangs: »Wie tot de Katholieke kerk niet behoort, zij u een tollenaar en heiden, sprak de Zaligmaker." En het Roomsch-Katholiek program, dat voor de verkiezingen te Amsterdam werd opgesteld, hoewel niet aangenomen, noemde den Paus niet alleen den stedehouder Christi, maar ook den oppersten leider der volkeren, en eischte dat wij Protestanten in die verwerping van den Christus, aan wien *alleen* gegeven is alle macht in hemel en op aarde, zouden meegaan.

Het bijgeloof wil blijven wat het is. Wij willen blijven Protestanten, gelijk een der ministers van het huidige Kabinet eenmaal sprak. Wij Calvinisten protesteeren tegen allen, die in hun hart zeggen: »De Heere doet geen goed noch kwaad. Hoe zou Hij het hooren of zien? Hij is zeer verre. De Christelijke kerk behoeft geen nadruk te leggen op Gods rechtvaardigheid, zijn Verbond en Woord."

Daarom herinnerde ik u, in verband met het doel, dat de Vrije Universiteit najaagt, aan het Woord des Heeren, dat Ik u voorlas. Indien gij Mozes geloofdet, zoo zoudt gij mij gelooven. Maar zoo gij zijne schriften niet gelooft, hoe zult gij mijne woorden gelooven? zoo is dus het geloof in Mozes en zijn recht door Christus zelf erkend als de voorwaarde, waarop wij Hem alleen in zijn heerlijkheid kunnen aanschouwen. Dit nu doet de Vrije Universiteit. Door de kennis van Mozes en de Schrift tracht zij het Nederlandsche volk terug te brengen tot de kennisse van Christus. En het is de hoogleeraar Fabius, die op voortreffelijke wijze daarmee aanving door zijn oratie over de Mozaische rechtsbedeeling. Nog veel kon de Voorzitter hier aan toevoegen, maar de werkzaamheden riepen. Hij eindigde met God te danken voor de zegeningen, aan de Vrije Universiteit geschonken, en door haar aan heel het Nederlandsche volk toegevloeid; met allen, die aan de Stichting verbonden waren, dank te zeggen voor hun medewerking, hen te gelijker tijd aansporende om met goeden moed voort te gaan, ziende op hetgeen de Heere tot bemoediging had gegeven; waarbij hij nog in het bijzonder gedacht het proefschrift van den zoon van Prof. Kuyper, den eersten doctor in de theologie aan onze Hoogeschool.

Vervolgens werd de presentielijst voorgelezen, de geloofsbrieven onderzocht, de notulen der vorige vergadering en het Jaarverslag over 1890 goedgekeurd, waarna de Commissie tot onderzoeking van de rekening over 1890 verslag uitgebracht, in overeenstemming met welk rapport HH. Directeuren gedechargeerd en den Penningmeester voor bewezen diensten dank werd gezegd. In verband met dit rapport drong Prof. Rutgers er op aan, dat de gepubliceerde rekening en verantwoording een volgend jaar zou uitgebreid worden en vooral omtrent den financieelen toestand van het Hospitium meer licht zou ontstoken worden, welk verzoek niet voortkwam uit wantrouwen maar uit begeerte om te voorkomen, dat in 1892 een belangrijk tekort zou ontstaan. Directeuren die oppotten moeten dit zooveel mogelijk bedekt houden, die met tekorten worstelen dit zoo scherp en schril mogelijk uitspreken. Nadat de Voorzitter geweest had op den belangrijken achteruitgang in leden-aantal sinds 1887; en de HH. Hovy en De Hartog in het licht hadden gesteld, hoe het Studiefonds de worm is die aan onze financiën knaagt, maar die daarom te meer voeding van ons volk moet ontvangen, werd besloten nog staande de vergadering een collecte te houden voor het gemelde fonds. De heer Breen meende dat volgens Art. 19 D. K. O. de kerken verplicht waren jongelieden op studie te houden en zij aan dien plicht moesten herinnerd.

Een der treffendste oogenblikken, die ooit op de Jaarvergaderingen doorleefd werden, brak toen aan. Onze edele Jhr. Elout van Soeterwoude, de Nestor onzer partij, die reeds drie geslachten zag komen en weggaan, die ons nog de heugenis brengt van den onvergetelijken Bilderdijk, was ter vergadering verschenen om een blijk van sympathie, dat niet genoeg gewaardeerd kan worden, aan onze Stichting te geven. Op verzoek van een der leden trad de grijsaard voor het front, waarop heel de vergadering als één man opstond en diep plechtig uit aller mond hem toeklonk: »Dat 's Heeren zegen op u daal!" Een vader te midden zijner kinderen, zoo stond de heer Elout daar, terwijl de zonnestralen een gouden krans weefden door zijn zilverwitte lokken en hij met zeer verzwakte, helaas voor het meerendeel onverstaanbare stem het volgende sprak:

»De even onverwachte als liefelijke ontvangst, voor welke ik nederig dank betuig, rechtvaardigt de levendige behoefte om mijnen strijdgenooten de hand te reiken en gezamenlijk met broederen en zusters geestelijke opbouwing te zoeken in onzen grooten God en Zaligmaker.

Het jaarfeest heden scheen daartoe aangewezen, al beoogt het slechts één der nauw vereende vertakkingen, onmisbaar ter Christelijke opleiding van onze jongelingschap voor de belangen van Maatschappij, Kerk en Staat.

Reeds voor ongeveer zeventig jaren werd mij het gewicht daarvan en van het leeraarsambt op het hart gedrukt, allereerst door den onvergetelijken Bilderdijk, als wiens laatste discipel ik twee jaren lang dagelijks van twaalf tot twee uren de toehoorder zijn mocht.

Bij zijn vertrek naar Haarlem zong hij mij toe:

»Van hem, aan wien ons hart in ware vriendschap hangen
De laatste levensvonk in d'adem op te vangen,
Is dierbaar aan 't gevoel van zielen u gelijk:
Daar, Elout, hebt ge u 't recht door braafheid (op verkregen;
Ontvang dan dit vaarwel als vaderlijken zegen
Van d'uitgeputten, maar uw dankbren Bilderdijk."

Voor de noodzakelijkheid der volksopleiding werd mij het oog geopend door Bilderdijks regelen:

»'k Zag 't volk gelukkig, vrij en groot,
Ik zag 't verdarteld, wrevel, snood:
'k Zag 't uitgeput, gezonken, slaven;
Maar 'k zag 't herrijzen vol van hoop,
Doch tevens hoe *de kanker* kroop
Waardoor zoo vele staten vielen:
o Gij, die 't licht mij hebt gespaard,
o Zij mijn ouderdom bewaard
Voor dat ik 't hopeloos zie vernielen."

Voor de roeping der jeugd:

»De Almacht riep u, jonge telgen,
Meê tot siersel van heur hof,
Niet het onweer tot verdelgen;
Niet tot kruipen in het stof;
Dank haar in uw voedsterheeren,
Die bij u Haar plaats bekleên.
Dankbaar zijn is God vereeren,
Deugd en wijsheid's eerste keen.

Laat op 't wereldlijk tooneel
De eerzucht u geen rol doen kiezen.
Acht gij zoudt u zelf verliezen
In bedwelmend lofgestreel.
Vraag den God van heil en leven
Dat Hij u in 't hart mag geven
Welk een baan gij in moet streven,
Dat ge op aarde nuttig wordt.

Ja 't vervullen van dien plicht
Jezus, Jezus zal 't u geven;
Hij is waarheid, weg en leven
En met Hem valt alles licht."

Niet minder werd ik wakker geschud door Da Costa's wapenkreet in 1825. Hij bleef ons tot zijn dood toe dierbaar en welkom, na van der jeugd af ons te zijn bekend. Toen tengevolge van Hollands inlijving in Frankrijk mijn vader genoopt werd van woonplaats te veranderen en huiselijke inrichting te wijzigen, werd de gouverneur mijner oudste broeders bij Da Costa geplaatst.

In 1858 las hij ten onzent voor een talrijke schare den Slag bij Nieuwpoort voor.

Da Costa's strijd is aanwijzing en was eene der roepstemmen tot onze »Vrije Universiteit."

— —

Maar uit de breede rij der mij van God geleende vrienden, wacht ge *op het noemen van den naam vooral*, wiens leven besteed is geweest aan alles wat voor volksopleiding werd geeischt, den naam van Groen van Prinsterer. Hij in alles mijn meerdere, in jaren, in geestesgaven, in vermogen, in talenten, in toewijding en die mij toch van den academietijd tot den einde toe als gelijke behandelde en tot medewerker toeliet.

Heeft de ondankbare Staat op de diensten van die uitnemenden al geen beslag gelegd, ze zullen van geslachte tot geslachte zegenrijk hun invloed blijven oefenen.

Moge uw aller arbeid daartoe medewerken en gij u spiegelen aan mijn leedbesef van bij zulke roepstemmen zoo weinig te hebben gepresteerd. Moge de Vrije Universiteit een der van den Heere voor onze natie verkoren middelen zijn. Reeds getuigt ze daarvan onder uwe leiding en die van voortreffelijke ambtgenooten, hooggeëerde en hooggewaardeerde Dr. Kuyper, wiens plaats als evenknie door een hunner bepaaldelijk werd aangewezen.

Op één punt heeft Groen zich vergist. Hij achtte het schoolgebied zoo heilig, dat daarop allen zich konden vereenigen. Hij vergat daarbij dat Gods Woord ons spreekt van verbittering tusschen de bestgezinden. De natuurlijke mensch heeft dit dezer dagen weder getoond. Maar Gods Woord spreekt ook van herstelde gemeenschap. Hij geve het u te ondervinden. Hij behoude u de toegenegenheid en hoogachting van tienduizenden, vrucht van erkentelijkheid voor wat onze richting u verschuldigd is op het gebied van Kerk, van School en Staat. De Heer blijve zegenen ondanks ontrouw, afval en bestrijding, gelijk Hij dit genadig deed na 1857, na 1878, door de opwekking der natie, door het roepen ook van uitnemende mannen op het lager schoolgebied. Zijne genade worde in onze zwakheid volbracht!

Nadat de heer Rutgers den hoofdinhoud van het gesprokene kortelijk had weergegeven en er op gewezen hoe naast Bilderdijk, Da Costa en Groen de naam genoemd moest worden van Elout, welke vier mannen het fundament hadden gelegd, waarop wij konden voortbouwen, was deze diep aangrijpende episode geëindigd en kwam het 7de punt der Agenda in behandeling, de vraag: »Is de aanstelling van een hoogleeraar in de Psychiatrie geraden, zoolang de Medische faculteit als zoodanig nog niet is ingesteld?" waarbij Prof. Kuyper het debat met een inleidend woord opende. Na twijfel te hebben geopperd aan het doorzicht van H.H. Directeuren, die de beantwoording dezer vraag aan een professor in de Theologie opdroegen, deelde hij mede, waarom hij zich aan de hem opgedragen taak niet had willen onttrekken, nl. dewijl het onderwerp hem zoo bij uitstek belangrijk toescheen. De vraag is of, waar aan een volledige Medische faculteit, die minstens drie hoogleeraren zou eischen, vooralsnog geen denken is, het toch niet raadzaam zou zijn een enkelen catheder voor de psychiatrie (de geneeskunde van zielszieken) op te richten. De aanleiding tot die vraag is niet verre te zoeken: ze ligt in Veldwijk, een stichting der eere voor de Christelijke religie; in het steeds toenemend aantal ongelukkigen, die door de onrust dezer eeuw krank van ziel wierden; en in het wondere verschijnsel van het hypnotisme. Al die verschijnselen riepen ons toe: Moet gij dit terrein maar overlaten aan een corps van materialistische medici, of hebt gij, Vrije Universiteit, hierin een woord mede te spreken? Een vraag, die te meer klemde, omdat een catheder in de psychiatrie geldelijk niet tot de onbereikbare idealen behoort. Waar de andere medische catheders laboratoria, proefnemingen en assistenten eischen, zoodat één vak evenveel zou kosten als heel het budget onzer Vereeniging bedraagt, is men voor de psychiatrie met een professor alleen klaar. De vraag rest dus alleen: of men zulk een professor kan benoemen, zoolang er nog geen Medische faculteit is.

De meeste broeders en zusters, zoo ging de spreker voort, verkeeren omtrent de Vrije Universiteit in een groote dwaling. Zij meenen, dat, wanneer men een zeer knappen professor heeft en deze is bovendien Christen, de zaak dan gezond is. En toch is dit niet zoo. De vraag is niet of hij wetenschappelijk en Christen, maar of hij Christelijk wetenschappelijk en wetenschappelijk Christelijk is, of hij m. a. w. in zijn wetenschap én wat het beginsel én wat de methode van onderzoek én wat de resultaten aanbelangt, blijkt een Christen te zijn. De inleider illustreert dit met een voorbeeld aan de Juridische faculteit ontleend. Een professor in de rechten, die zich verdiept in allerlei detailstudiën van het Romeinsche recht, heeft voor ons geen waarde. Hij moet evenals de Theoloog en Litterator uit Gods Woord de eeuwige beginselen alleiden voor het recht en daarmee critiek oefenen op de bestaande theorie en practijk in ons vaderland.

Evenzoo is het met de Medische faculteit. Een hoogleeraar die wonder bedreven was in de microscopie, anatomie etc. hebben wij niet noodig. Waar het voor ons op aankomt, is te weten: welke eischen stellen de beginselen, in Gods Woord neergelegd, aan de beoefening der geneeskunde?

De vromen in ons vaderland hebben veel tegen de doctoren en wenschten wel eens, dat zij nooit met hen in aanraking behoefden te komen. Bij velen vloeit dit voort uit overdrijving. Men beroept zich dan op Israëls koning, die hulp zocht bij de medicijnmeesters en deswege van God gestraft wierd. Dat hieraan een verkeerde gedachte ten grondslag ligt, spreekt vanzelf. De laatste onderzoekingen hebben er toe geleid de oorzaak van allerlei ziekten in bacteriën die op ons bloed, spierweefsel etc. teren, te zoeken. Bevestigt zich deze ontdekking en moet de oorzaak van de ziekte dus in de dierenwereld gezocht, dan heeft de mensch toch, krachtens de heerschappij over de dieren in de schepping op hem gelegd, niet alleen de wilde dieren als leeuwen en tijgers te bedwingen in hun woede, maar evengoed de microben te vernietigen, die zijn lichaam ondermijnen. Bij anderen is de oorzaak dezer antipathie te zoeken in de dwaze houding,